

Չորրորդ հատույը հրատարակուե-
 ին ետքը բաժանորդութիւնը պիտի
 անդուի :

ՏԱԽԻԼԻՑԷ

Թէվաթուրէն սէօյլէնտիկինէ նէ-
զարէն, Ալթիթիա իմբէրաթօրու Գը-
րանսօս-թօզէֆ հազրէթլէրի, իսթան-
պօլ իլէ վիլայէթլէրտէ միւլթէթլիֆ ի-
սանլարա չըգան դադէթլարաքն քեաֆ-
ֆէսինտէն պիւրէր նիւսիսէսինի իսթէ-
միլլէր տիր :

Միւշարիլէյ հազրէթլէրի, մէզքիւր
դադէթլարաքն, վիլէննա էքսթօզիսի-
ոնունա վազ իտէճէք տիր տէյի զանն
օլունուր :

—Պազլտատա թապ ու նէյր օլու-
նան զադէթա, պու տէֆա, փրատնէհ-
րի գըբըքը եադընլարաքնտա Աննա վէ
Հատիսէ նամ չէհրլէրին արասընտա
թէհայիսի օլունաճադ պիր մոհէլլ
պուլունմուշ օլունուրաքն պիւրիմիլ
տիր :

Մահէլի մէզքիւրտէ, պէօյիւք պիր
սարնքճ աղբ կիպի կէնիշ պիր ալք-
լըք պուլունուր, իշինտէ եօսուն իլէ
իհաթա օլունմուշ թօրադտան պաշ-
գա պիր չէյ կէօրիւնմէզ վէ պու կիւ-
նէ գատար հիշ պիր քիմնէ մէրադ ի-
տիպ տէ, մէզքիւր եէր ալթը մահէլլէ
ինմիլլէ իլէն, պու տէֆա հէր նէ սէ-
պէպէ մէպին իսէ, մէմէքէթ էհաթիսի,
մէզքիւր մահէլլէ պիր կէօզտէն կէնիւ-
մէք իսթէյիպ, պիր գաշ քիշիլի իլէ
պաղլաքնպ, մէզքիւր եէր ալթը մա-
հէլլէ ինտիլիլէր, պու ատամլար աշա-
ղը ինտիլլէրինտէ, քէնտիլլէրինի, Պին
Պիր կիլէն նամ մասալ քիթապընտա
նազլ ու թապիլ օլունան պաղլէլէր
կիպի, կէնիշ, մէյվէտար աղաճլը վէ
իշինտէ էնվայի ճինա պաղլէլար կէօ-
րիւնէն պիր չալը պուլունան կէնիշ պիր
պաղլէ իշինտէ պուլունուր :

Պունտանտա մատա, էնվայի ճինա
գուշար էօթէրէք, մէզքիւր եէր ալ-
թը մահէլլէրին ճէննէթէթաճիլ իլէ
միլլէր իտի, Հէր նէ գատար կիւնէ-
չին զիւտարաքն, անճադ պաղբ ա-
լըքլըքտան իշէրի կիրմէքտէ իսէ տէ,
պունուն իլէ պէրապէր իշէրիսի էյի
այաթնլըք տիր :

Իշ պու թափսիլի մալիւմաթլարը
վիլէն զադէթա տէր քի մահէլլի մէզ-
քիւր էհաթիսինտէն պիր չօգ քիմնէն-
լէր, հէր կիւն, մէզքիւր պաղլէլի
սէյր ու թէմաշա իտիպ, օրատան մէյ-
վէ վէ օտուն տախի կէթիլմէքտէ տիր-
լէր :

—Պու կիւնլէրտէ ասաքիրտէն պա-
զըթթարաֆընտան պաղբ հաթաքնա-
թը նահէմվարէ վուգուա կէլմէքտէ
օլունուր կէօրիւմէքտէ օլունուրտան
ժա թէհատիֆ պէեան իտէրէք, Սէր-
ասակէր բուշա հազրէթլէրինն նազարը
տիգդաթլարաքն իտիլանն տալթի ի-
տէրիլ :

Բէնճէլմիլի կիւնիւ տիշամը թրամ
վայ իլէ կիտէր իլէն, նէֆէրին պիրի-
նին, 20 բարալըք պիր մուարադտան
տօլանք, գլաղուղլարտան պիրինի տէօյ-
տի կիւնիւ կէօրմիլլէր տիր :

—Քէզալիլի եէվմի մէզպուրտէ, թը-
րամվայ օլունուրտան կիւն վազթթ եաեա
կիթմէքտէ իլէն, իւշ տէօրթ նէֆէր-
տէն պիրինի կէլիպ արգատաշըթըրն
գօլլարընը սըգաթըրն քէզալիլի կէօր-
միլլէր տիր :

—Տիւնքի կիւն տէօրթ նէֆէր, Սա-
մաթիտատ սօգադլարտա չաթ չաթ
դաթուլարա վուտուգլարը, վէ կէլիպ
կէլլէլլէրի գօրգլ թաուգլարը, վէ հաթ-
թա պիր գաթու վէ պիրտէ ֆըլը գըր-
աթըլլարը, էմիլլէթէ չաեան պիր պաթ
թարաֆընտան թարաֆըթա իսպէր
վիլլէր տիր :

ԲՈՒՄԷԼԻՏԷ ԷՕԵԻԻԻԻԻՆ ԹԱՀՄԻԼԻ
Լէվլէթ Հէրլուր դադէթաքնա,
Պուրկապտան չու վէճհ իլէ եազըլմըշ
տիր :

Կէլլէլլէրտէ իրաւ գըլլէնն էմիրնա-
մէյի սամիտէ, էօյիւր միւլթէթլիլէրի-
նին, էհաթիլի սըգաթըրմամալարը էմր
պուլունմուշ իսէ տէ, մուհիպիննէ ա-
մէլ ու հարէքէթ օլունմամըշ վէ մէճլիս
ազալարը տախի, էօյիւր իլթիլադաթ-
նա կիրիպ, տէվլէթին վարիտաթըլա
գաղալարընը տօլտուրմադտա տըրլար
լէն չօգ թիճարէթլի օլան էօյիւրլէր
մէճլիս ազալարը թարաֆընտան իլթի-
լաւ օլունուր, գուսուրու տախի, ֆու-
գարա սալէսինտէ կէլլէնն օտուն
թիճաճարը չիլթէթի նամը իլէ պիր չիլթ-
քէթի էհաթի գըլլէնն տիր :

Պուրաթա էօյիւր տալիլ էսքի վէ
եէնի նիգամաթըն քեամիլլէն բայիմալ
օլունուրու կէօրտիլկիւմիլ ճիհէթլէ,
պունտան միլլէթին միւլթէթարուր օլ-
ունուր տէրքեար տիր :

Պիր գարիբէնին էօյիւրիւ պէտէլլինէ,
40 լիւրա վիլլիմիշ օլունուր հալտէ, օ
գարիբէնին պէտէլլի 60 լիւրա օլունուր
պէեան օլունմուշ իսէ տէ, մէճլիս ա-
զաթնտան պիրինն 30 լիւրա վիլլի-
միշ վէ քիմ պիլիւր պէլթի պիլա պէտէլ
իհաթէ օլունմուշ տիր : Իրատէյի սէ-
նիլլէ իգթիլաքննա, հէր գարիբէնին
էօյիւրի, չիֆթիլէրին ալապիլմէլէրի
իլին, այրեա սաթմադ լազըմ կէլիլ
իլէն, Պապը ալիտէն պունա տալիլ
սուտըր իտէն էմրլէր, զահր պուրա-
եա վասըլ օլունմադ, անճադ չիֆթիլ
լէրի սըգաթըրաճադ էմրլէր կէլիլ
Պու մէմէքէթ տէ չիմիլլիլէր ճարի օ-
լան թիճարէթ, ումունն ֆազըրլը-
ղընտան իսթիֆատէ իթմէքտէն իպա-
րէթ տիր :

Ահաթմա նիգամաթըն իճրա օլուն-
մամտը իսէ, էքսէր թիճաճարըն միւլ-
թէլիֆ մէճլիսլէրէ աղա օլունալընտան
նէլլէթ իթմէքտէ տիր :

Հէր նէ էօզր պէեան օլունուր իսէ
օլուն, պիր էմրէ իթաթ իթմէլէ-
նին ճէզաթ վիլլիմէլէրիսի, հիշ պիր
էմրին իճրայի ահաթմա միւլթին օլա-
մադ, պիրիպիլինն մուղայիլ էմրլէր
իսէ, նիգամաթըլըն սօն տէրէճէսի
տիր :

ԱԶԳԱՅԻՆ

Ագապեան վարժարան բիւնն օ-
ճաթ Ալմանեալ միւլիւ Միլլէլ պուն-
տան իլի ալ գատար մուգատտէմ Մը-
սըրա, իսքէնտէրիլ վէ Գուտաթ չէրիֆ
թարաֆարընա պիր սէյիսհաթա չըգ-
մըլ իտի :

Մէրգուս տէլիգանլը իրուսադէմտէ,
Ալմն. խալի սըբաադան հազրէթլէրինն,
քէնտուլի թանթթըրաթըլընտա եանի
Ագապեան վարժարանա միւլթէրիս
օլունուրու պիւրիտիլկինտէ, միւլա-
լիլէյի հազրէթլէրինտէն պիւլիւք իլ-
րապարա վէ իլթիֆաթլարա նայիլ օլ-
ունուրտան, պու տէֆա ալտէթին-
տէ, ալէնէն տախի քէնտի թէլէքթիւ-
րի աղիմինի պէեան իլլէմէքտէ օլուն-
սըն պիլ իթիլիսար իշար իտէրիլ :

Իսայի սըբաադան հազրէթլէրինտէ
տէրքեար օլան պու նէգաթէթ վէ պու
ինսանիլլէթ ու մէտէնիլլէթ էսէրլէ-
րինի քիմնէ ինքեար իտէմէզ. հէր վա-
թըթ վէ հէր ֆուրաթ իլէ միլլէթի-
մրգի իլլօպալըլարա թանթթըրաթ-
աւ վէ հիւնի թէվլէճիլլէրինի տա-
վէթ իլլէմէքտէ տիր, հէլէ մէթէպ,
թապիսանէ, վէ հիւնէր ու սանաթճա
արգու վէ դարթթիլ տախի պէտիտար
տիր, վէլաթը միլլէթէն հէր վաթթթ
թէլլէքթիլէ պօրճուր պուլունմադտա-

եղք տիսէր ճոյիլ տիր :

—Պազը տօսթլարա մէրադ օլունու-
րունտան, հալէա, Սամաթեա թաղ-
խորհուրդու իլէ, Պէյ օլուն միւլթէ-
սարըթլըլընտա վուգու պուլաճադ օ-
լան մուհաթէմէմիլլին, նէ օլունուրունու
սիւալ իթմէքտէ տիրլէր, իմտի, պիլ-
ճէ, թա էվլէլլինտէն պէրու տալա է-
հէմիլլէթ վիլլէճէք պիր չէյ օլուն-
աթըլընտան, եալընըլ չու գատարընը
պէեան իտէրիլ քի, թարաֆըթաթան
վէլիլ օլուն օլան գաթ տէօրթ պէշ
տէֆա տըր կիլթմէքտէ իսէ տէ, իսա-
միմիլ թարաֆընտան քիմնէ պուլա-
եարադ կէրի տէօնմէքտէ տիր :

—Պազըլար տախի, թէֆթիլլէրիլ
ճինայէթինտէն նէ իսպէր աէյի սիւալ
իթմէքտէ տիրլէր, օլ պապտէ տախի
պիր չէյ պիլմէլիլ, լաքին ազլ իլէ
պուլունուրունու կէօրէ, Սամաթեա
թաղ. խորհուրդունուն մէզքիւր գըր-
մըքը գօրտէլալը թէֆթիլլէրիլ ճինա-
յէթի վէ էտէպիլլիլի մազպաթաթ,
բաթիլիլաքննէ թարաֆընտան հապ եա-
թըլարադ, պիր մըքաթարը մէզքիւր խոր-
հուրդա, վէ պիր մըքաթարը տախի թի-
մարիսանէլէրէ կէօնտէրիլէճէք տիր,
չիւնքի օնտան պաշգա հիշ պիր չէյ
եարաթ պիր չէյ տէյիլ տիր . . .

Հէր նէ հալ իսէ, Ալլահ պիր գու-
լունուր չալըր թէմասըն . . .

ԿԼԻՆԻԿԱԿԱՆ ԻՄԲԵԼԻՏԷ ԱԳՐԱՆԼԱՐԵՆԱ
ՂԱԼԵՊԷ ԻՏԵՐԷԲ ԷՆ ՊԵՅՅԻՄ ՄԻԼ-
ԲԵԱՅԱԹՈՐ ԱՅԻՍԻՏԷ

Պալէստէքի իւնվան իլէ տիւնքի Լէ-
վլէթ Հէրլուր դադէթաքնտա տէրճ օ-
լունան պիր պէնտին թէրէմէսինի, պիլ
իթիլիլաթ պէեանն միւստարաթ իտէ-
րիլ :

«Վաթթիլ իլէ, Լիւմէնիլէր հազգընտա
եազաթըլըլը պէնտիլէրտէ, միլլէթի
մէզքիւրուն, ֆիլթիլլէրի իսասէլլէրէ
մալիլ օլունուրունու, վէ հէր նէրէտէ
քի հիմանէ օլունմուշ իսէ, օրատա իլ-
մին ինթիլարը իլին մէտհ ու սէնաեա
չաեան սուրէթտէ ճահտ ու իգտամաթ-
տա պուլունմուշ, վէ պիր չօգ Լիւմ-
նիլլէրին, քէնտի ինաթաթ վէ իսթի-
տաթ ու գապիլիլէթլէրի իլէ, պէօյիւք
պիր մէվթը իլէ կիլլիլլէր օլունուրաթ-
նը իսպաթա չալըլմըլը տիր : Թէվա-
րիլ, Լէհիսթանտա, Բուսիտա, վէ
Սէնթ—Էթիլլէ գըրալլըլընտա պուլուն-
նան պիր թաթըմ մէշուր Լիւմնիլլէրին
իսթիլլէրին զիլթ իտէրէք, սէօյլէտիլ-
լէրիլիլ թապիլլէր իլլէմէքտէ տիր :

Ալթիլիտա, Պարոն Բէթրինո նամըն-
տա պիր Լիւմնի, զիլթաթ նազըլըլը
մէմուրիլլէրինտէ պուլունմուշ, քէզա
հիւրճիւլթանտա վէ Գալգաթիտա,
պիր չօգ Լիւմնիլլէր, քէնտի ասքէրի
իսասէլլէրի իլէ քէսպի նամ ու չէրէֆ
իլլէմիլլէր տիր, Թիւրքիտա, հէր նէ
գատար պիր թաթըմ ուղուրսուլ վա-
գալար գուհուր իթմէքտէ իսէ տէ,
պունուն իլէ պէրապէր, Էհլի սէպաթ
վէ միւտայիլ իլլէր չալըլան աւաթալար
էքսիլ տէյիլ տիր, հաթթա, Անատո-
լունուն իլլէրիլլէրինտէ պիլլէ, վանքն
օլ ուզադ չէօյլլէրինտէ, սէֆիլ վէ մազ-
լում վէ հէր տալիմ, միւլթէսաթիլ
ֆիլթիլլէրին բէնէյի գուլլարընտա
պուլունան Լիւմնիլլէր, հէնուլ քէնտի
էվաթալարըն թէրպիլլէր վէ իսթիլլէր
լէրի իլէ մէշուլ պուլունմաթտա տըր-
լար :

Պու տէֆա վանտան ալտըլըլը
պիր մէթթուլ, ֆիլլաթըլ չէհրի մէզ-
քիւրտէ պիր գըլլ մէթթէպի քիւշաթ
իսթիլլէր օլունուրունու պիւրիմիլլէր
հազգընտա պաշա իտէճէյիլլէր վէ տա-
լէն վանլը օլան Լիւմնի տէլիլալը-
նըն պու տէֆա ֆիլթիլլէր ու հաթթ, գուլ-
վէթ իլ իլէ էհլի գուտըլթ պիր էլ միլ-
լէթի մէզքիւրուն բէնէյիլլէր ալմըլ օլան
վէ հէր նէլի մաւտի վէ լմանէլիլ թէ-
գատիլ միւլթէթլիլ իսպաթալարըն
օլունուրունու պիւրիմիլլէր, քէզա
հիւրճիւլթանտա վէ Գալգաթիտա,
պիր չօգ Լիւմնիլլէր, քէնտի ասքէրի
իսասէլլէրի իլէ քէսպի նամ ու չէրէֆ
իլլէմիլլէր տիր, Թիւրքիտա, հէր նէ
գատար պիր թաթըմ ուղուրսուլ վա-
գալար գուհուր իթմէքտէ իսէ տէ,
պունուն իլէ պէրապէր, Էհլի սէպաթ
վէ միւտայիլ իլլէր չալըլան աւաթալար
էքսիլ տէյիլ տիր, հաթթա, Անատո-
լունուն իլլէրիլլէրինտէ պիլլէ, վանքն
օլ ուզադ չէօյլլէրինտէ, սէֆիլ վէ մազ-
լում վէ հէր տալիմ, միւլթէսաթիլ
ֆիլթիլլէրին բէնէյի գուլլարընտա
պուլունան Լիւմնիլլէր, հէնուլ քէնտի
էվաթալարըն թէրպիլլէր վէ իսթիլլէր
լէրի իլէ մէշուլ պուլունմաթտա տըր-
լար :

Պու տէֆա վանտան ալտըլըլը
պիր մէթթուլ, ֆիլլաթըլ չէհրի մէզ-
քիւրտէ պիր գըլլ մէթթէպի քիւշաթ
իսթիլլէր օլունուրունու պիւրիմիլլէր
հազգընտա պաշա իտէճէյիլլէր վէ տա-

լէն վանլը օլան Լիւմնի տէլիլալը-
նըն պու տէֆա ֆիլթիլլէր ու հաթթ, գուլ-
վէթ իլ իլէ էհլի գուտըլթ պիր էլ միլ-
լէթի մէզքիւրուն բէնէյիլլէր ալմըլ օլան
վէ հէր նէլի մաւտի վէ լմանէլիլ թէ-
գատիլ միւլթէթլիլ իսպաթալարըն
օլունուրունու պիւրիմիլլէր, քէզա
հիւրճիւլթանտա վէ Գալգաթիտա,
պիր չօգ Լիւմնիլլէր, քէնտի ասքէրի
իսասէլլէրի իլէ քէսպի նամ ու չէրէֆ
իլլէմիլլէր տիր, Թիւրքիտա, հէր նէ
գատար պիր թաթըմ ուղուրսուլ վա-
գալար գուհուր իթմէքտէ իսէ տէ,
պունուն իլէ պէրապէր, Էհլի սէպաթ
վէ միւտայիլ իլլէր չալըլան աւաթալար
էքսիլ տէյիլ տիր, հաթթա, Անատո-
լունուն իլլէրիլլէրինտէ պիլլէ, վանքն
օլ ուզադ չէօյլլէրինտէ, սէֆիլ վէ մազ-
լում վէ հէր տալիմ, միւլթէսաթիլ
ֆիլթիլլէրին բէնէյի գուլլարընտա
պուլունան Լիւմնիլլէր, հէնուլ քէնտի
էվաթալարըն թէրպիլլէր վէ իսթիլլէր
լէրի իլէ մէշուլ պուլունմաթտա տըր-
լար :

Պու տէֆա, Լիւմնիլլէրն զիլթաթ
մէթթէպիլլէր պուլունուն 200 նէֆէր
չալիլտէ զալէպէ իտէրէք, ալթուր
միտալա, վէ «չիֆթիլլէր միւլթէթլիլ»
իւնվանըն ալադ իտէրէք, ֆէվթէլաթ
սուրէթտէ քէսպի չան ու չէրէֆ իտէն
Մ. Օսթանիլ Տէր Մարգարեանց, ան-
ճադ 21 եալընտա տիր : Մ. Օսթանիլ
սինի սէպաթլէրինտէ իսթանպալա կէ-
լիպ, քէնտի ինքաթլարընտան օլան պիր
օտապալընն սալ ու հիմմէթիլլէր պիր
մէթթէպէ կիրիպ, չաթուգ սուրէթտէ
թէգատտիլլէր իթմիլլէր, պալըճա չիմ-
տիլ իսանլարաթ : Սօնրատան, քէնտի
իսթիլլէրալլէր իսթիլլէրն մէտհէ չա-
եան ինքաթլար մարիֆէթիլլէր իլէ
կէօնտէրիլլէր, օրատա Դարաթէհեա
ֆաթիլլէրաթ, վէ Գէօրգ. պէյլին կիւլլէ-
յիսի նուպար բաշա իլէ իսթիլլէր բէյ-
տա իտէր : Նուպար բաշա, քէնտի կէնճ
վաթմաթալընն աթըլը վէ ֆիլթաթթ-
լի պիր տէլիլալը օլունուրունու կէօ-
րէրէք, անը հիմանէսի լաշթընա ա-
լըր, վէ անտէ, Լիւմնիլլէրն զիլթաթ
մէթթէպիլլէր գօր, վէ Մ. Մարգարեանց,
պու տէֆա քէմալի մուլաֆֆաթըլլէթ-
լէ պիլթիլլէր օլունուրունու իլլէրին, մէզ-
քիւր մէթթէպտէ Նուպար բաշանըն
հիմալլէր լաշթընտա օլունուրունու
իտէր : Բարիսին քեաթիլլէր պէօյիւք
զադէթալարը մէսէլա, թան, Գըլըշ,
Բաթիլ, Էթօ Ալլիլլէր, Տէպա, Պիլէն
Բիւպիլլէր, Դարաթալար Բարի, վէ զալ-
րիհիլլէր, վէ զալրիհիլլէր կէնճ տէլիլալը-
լընն քէսպի իլլէտիլլէր ֆիլթաթթալըն-
տան պաշա իլլէմիլլէր տիր :

ԱԶԻԶԻԹԷ ԹԷԱԹՐՈՍՈՒԻ

Նասըլ քի պիր գաշ տէֆա տըր իւն
իսթիլլէր տիր, պու բազար իրթէսի կիւ-
նիւ ալաթալ, մէզքիւր թէթաթթաթա պիր
թաթըմ զէվաթը զալրէթէլլէրն հիւ-
մէթիլլէր, մէնֆաթաթթ Սէպապեան զար-
մարանա օլունուրունու հալտէ, թափաթա-
կան Հիւսայ նամ կիւլլէր օկունուր իճրա
իտիլլէրէք, վէ պիր գաշ նէֆէր զաթ-
լար տախի, ֆէտաքեարանն մէզքիւր
օկունտա պիրէր գըլմ տէրիլլէր իլլէ-
յէճէքլէր տիր :

Մէզքիւր օկունտան մատա իճրա
իտիլլէրէք օլան պիր իլլիլիլ օկունուր քի
իշար իթմիլ իտիլ, Բէյի մէճմուրա-
լընն պաղբ հալլէրինն նազլ իթմէք-
տէ օլուն, վէ Ուշտունի Գարեթին է-
ֆէնտիլլէր պիր թէլլիլլէր մախսուր օլ-
ունուր թաթալարտէ, իլք տէֆա օլա-
րադ իճրա իտիլլէրէք, վէ Գրիլլէր է-
ֆէնտի Սէրոլլէրան տախի ֆէտաքեա-
րանն պիր գըլմըն իճրա իտէճէք տիր :

Իսթիլլէր 7 սէպտ. 1872

... Խմբագիր :

Մասիս 1280 թուոյն մէջ Մ. Հայկունի
ստորագրութեամբ հրատարակուած նամա-
կին ի պատասխան փոյի վերջին թերթով
Յ. Շիրինեան ստորագրութիւնը կողմ նա-
մակ մը կարգայի :

Նամակագիրը Յ. Մ. Հայկունիի համար
«տկար և վարձնալ գրիչ միջ» կուտ :
Այս վարկարկին որ նամակագիրը Յ. Մ.
Հայկունիի յօդուածին համապատասխան
զակուրիւնը ըրած ատեն, փոխանակ քե-

բախանալու անհաշիվ և մութ բաց տրու-
թեամբ յողուածին իմաստն այլայլելու ,
իւր գրչին ճարտարութիւնը 'ի հանգէս ա-
ծէր :

Պ. Շիրինեան «Էս իմ որդիս եմ» ի խա-
ղին թարգմանութեան և աւելագործեան
ընդարձակութեան նկարագիր մ'է
եղած : Կ'ըսէ : (Թարգմանութեան և աւել-
ագործեան բառերն փոքրագրով գրե-
ւած են :

Նամակագրին այս խօսքը այնչափ մութ
է որ իմաստին թափանցելու համար իւր
հանձարին կարօտութիւն կայ , վասն զի
անհնար եղաւ մեզ իմանալ թէ արդեօք
Մեծ . Օհան էֆէնտի սխալ թարգմանելով
ընդարձակ իմաստն այլալուծ և զայն անբա-
րոյականութեան նկարագիր բրած է , արդե-
օք ընդարձակ արդէն անբարոյականութեան
նկարագիր ըլլալով Մեծ . Օհան էֆէնտի յան-
ցունքը զայն թարգմանելն է , և կամոյ մին
և ոչ միւսը ըլլալով , արդեօք աւելագործ-
ութիւնն է նոյն կատակաստիւնը անբարոյա-
կանութեան նկարագիր ընողը , և եթէ այս
վերջինն է , և կ'ըստեմք զի իմաստն թէ
հեղինակին աւելագործութիւնները ըսել կու-
ղէ , թէ Տ . . . եան դերասանին մէկ ան-
վայել աւելագործութիւնը : (1)

Պ. Շիրինեան տոնց վերայ առանց իր
միտքը բացայայտելու կամ բացայայտել
կարենալու ուրիշ խնդրոց ալ անցած է .
բայց մենք ասոնց պատասխանելէ յառաջ
հարցնենք Յ. Շիրինեանի թէ ինչո՞ւ համար
թարգմանութիւն և աւելագործութիւն բա-
ռերը փոքրագրով գրած է : Արեւելի թէ
Պ. Շիրինեան զրեց բառին անվիճապէս վը-
րայի բառն «նմանողութիւն» ըլլալը չէ տե-
սած , և կամ եթէ տեսած է , չ'է կրցած
նշմարել թէ Մեծ . Օհան էֆէնտի գրածը զարդ-
դիւրեման մի քանի պատիւին էր , հետեա-
րար իրաւունք ունէր նմանողութեամբ գը-
րեց ըսելու , և հարկ չկար պարզապէս թարգ-
մանց գրելու :

Պ. Շիրինեան անշուշտ չկարենալով տա-
նիլ որ մեծ . Յովհան էֆէնտիի գրչին ելած
կատակաստիւնը (թարգմանութիւն կամ հե-
ղինակութիւն , ինչ որ ալ ըլլայ) հանդիսա-
կանաց ծափահարութեամբը ողջունուի ,
նոյն ծափահարութիւնները մի միայն դե-
րասաններուն գործունէութեան և հմտու-
թեան արդիւնք կը համարի :

Սակայն պէտք է սորվի Պ. Շիրինեան
թէ դերասաններուն բոլոր հմտութիւնը
մտքովոյ արտաքին շարժմանց և արտասա-
նութեան վերայ կը կայանայ . և եթէ ան-
ժըլտեմք է որ այս երկու յատկութիւնք
թատերական արժէքը կը բարձրացնեն ,
քաջածանօթ է նաև թէ երբեք պարսպակ
խաղ մը գովելի չեն կրնար ընել . երբեք
անբարոյական կատակաստիւն մը բարոյակա-
նի չեն կրնար փոխել . բնաւ կատարելու-
թեան գուրկ հեղինակութիւն մը իբրև կա-
տարեալ չեն կրնար ներկայացնել :

Սկստի եթէ դերասանից հմտութիւնը
այն բուն ծափահարութեանց արժանա-
նայու իրաւունքն ունեցաւ , առաւել ևս
Մեծ . Յովհան էֆէնտի Պաղատաբեանի հանձա-
րը որ ծափահարութեան արժանի նիւթ
մատակարարեց նոյն հմտութեան դերասանից :
Այս զայս ճանչելով է որ հանդիսականք
'ի վերջ կատակաստիւն թատերաբեմ հը-
րաւերելով հեղինակը բուն ծափահարու-
թեամբ մը գոհունակութիւնին մասնաւո-
րապէս յայտնեցին : Պ. Շիրինեան ասիկայ
սեանիցն յետոյ (եթէ ներկայ էր , և ե-
թէ աչքերն ու ականջներն 'ի միասին խը-
փել չ'ուզեց) չ'ենք գիտեր թէ ինչպէս հա-
մարձակած է նոյն ծափահարութիւնները
միայն դերասանից յատկացնել :

Յ . . . եան դերասանին անպարկեշտ
խօսք մը արտասանելուն համար սուրբե-
րով վարձատրուելու մասին այսպէս կ'ըսէ
Պ. Շիրինեան . «այն սուրբ պարոնին հեղի-
նակին արբանեակն ըլլալուն ականատես
է» : Մեծ . Յովհան էֆէնտիի հեղինակը ար-
բանեակ մ'ուսնի' , և եթէ ունի , սուրճ-
է , չ'ենք գիտեր նաև թէ Պ. Շիրինեան
ասիկայ ծանուցանելով , ինչ հետեւութիւն
հանելու պատէ : . բայց լաւ գիտենք թէ
սուրբ մէկ անձ մը չ'էր . այլ շատեր , և
մասնաւոր այն շատերը որ հեղինակը 'ի

(1) Այդ աւելագործութեան համար գիտու-
թեան տեսութիւն մէջ բողոք ըլլալով Վար-
դուխան Էֆէնտի պատասխանած է թէ այդ
դերասանը տուգանք յուղղութիւն հրա-
ւերեալ է :

մտոյ չ'էին ճանչէր իսկ հեղինակը լաւ
ճանչցողները առանց գործին էութեան տեղ-
եակ ըլլալու լռելեայն դարմանան թէ բա-
րեկիրթ և ուշիմ հեղինակին գրչին ինչպէս
կրցեր էր սպրդիլ այդպիսի անվայել խօսք
մը :

Ի վերջոյ Պ. Շիրինեան պարսաւի արժա-
նի կը դատէ Վարդուխան Էֆէնտի թատրո-
նը , պատճառելով թէ «կատարելութեան
զուրկ գրիչներ» կը ծառայեն թատրոնին :

Նամակագիրը հոս իր հակառակութեան
ողույն հետ տգիտութիւնն ալ երևան հա-
նած է . վասն զի Մեծ . Օհան էֆէնտի Պաղ-
տաբեանի լեզուագէտ և ուսումնական
անձ մը ըլլալը հանրածանօթ է իւր հրա-
տարակած պատմական , քաղաքական և բա-
նասիրական յողուածներէն 'ի գատ մեկ եր-
կու աշխատասիրութեամբը :

Սկստի փոխանակ կատարելութեան գուրկ
գրիչներ կը ծառայեն թատրոնին ըսելու ,
աւելի աղէկ կ'ըլլար քաղաքավարութեան
զուրկ դերասան մը կը ծառայէ ըսել . բայց
Պ. Շիրինեան պիտի պատասխանէ եղբի թէ
նոյն իսկ այդ Յ . . . եան դերասանէն թե-
րադեալ և անկէ վարձեալ կը գրէ եղբի ,
ատոր խօսք չունինք :

Կաղաչեմ . . . խմբագիր , Ձեր թերթին
մէկ անկիւնը գրութեանս շնորհեցէ որով
մնամ միշտ յարգանքով Ձեզ անձնուէր :
Գ . Մ .

Ինչէն տէմիր բըլբար տէրէր , գա-
լէմ տէմիրին տալիս եագարագ իլէրու
կիտէր , իմոյի , Ագապեան վարժարան
շակիրտանը գալէմէրինի թէ չ'իլիլէ , պուն-
տան պէոյլէ արալըգ արալըգ քէնտի
էսէրէրինի տէրճ ու պէեան իտէճէ-
կիլ :

Եթէ բնութիւնն զայնարհս կատար-
եալ այսինքն մարդկային սեռին հա-
մար պէտք եղած ամեն բաներն պատ-
րաստ ստեղծեր , մարդիկ զայն հետա-
զօտելու , նորա օգտակար աղբիւրնե-
րէն գտնելու և զանի մարդոց հազոր-
դելու բաղձն չի պիտի ունենային :

Մարդուս համար քաղցր է եղբի բը-
նութեան գաղտնիքներ իմանալ , նո-
րա մէն մի գեղեցկութիւնները սովորիլ
ճանչնալ Աստուծոյ անհուն իմաստու-
թիւնը , խօսիլ նորա հրաշալեաց վրայ
և օրհնել նորա անբաւ գործերն :

Այն կարողութիւնը զոր բնութիւնն
պարգևած է մարդկան , ամէն զգա-
ցուններէն բարձրագոյն և ամէն զգա-
յարանքներէն վեհագոյնն է , որ զմար-
դիկ կը զանազանէ անասուններէն և կը
զատէ նոյն կարգէն . այդ կարողութիւնը
իմացականութիւն լըկոչենք իմացակա-
նութիւնն է որ մարդուս խորհիլ , դա-
տել , և կամել կուտայ , և զանի նոր կեր-
պարանքի մը և նոր էութեան մը կը փո-
խէ : Ասի այն ձիրքերուն գլխաւորնե-
րէն մինն է որով մարդիկ կրցած են
զանազան գիւտեր հնարել , երկրիս խո-
րեքը սուղել , յերկինս բարձրանալ ,
հասկնալ երկրիս բաղադրութիւնը ,
իմանալ երկնքի գոյութիւնը , և ճանչ-
նալ Աստուծոյ մեծութիւնը : Ասի շատ
լաւ կապացուցուի , օրինակի համար ,
եթէ բնագիտութեան չունենայինք , բնա-
գիտութիւն չի պիտի կրնայինք սովորիլ ,
եթէ տարրաբաններ չունենայինք ,
տարրաբանութիւն չի պիտի կրնայինք
սորվիլ , և եթէ դաստիարակներ չու-
նենայինք , չի պիտի կրնայինք կրթուիլ ,
ժամանակը , որչափ որ յառաջ երթայ ,
մարդիկ ալ ժամանակին հետ կ'սկսին
յառաջ երթալ , թէպէտ և ոչ այնչափ
արագ , ասի անժխտելի է . աշխարհս
երբ իւր գոյութիւնը ստացաւ , ամէն
բան սահմանեալ վիճակին մը մէջ էր , ա-
մէն բան նախապաշարման և տգիտու-
թեան ենթակայ էր : Երբ մարդիկ վայ-
րենի փճակն ունէին , չէին ճանչնար ոչ
ղիւրդ , ոչ վայելք և ոչ կեանք , սակայն

ժամանակը , պարագաները դրդած են
զմարդիկ ճանչնալ բարին , զգալ ըն-
կերական վիճակ և փնտռել իրենց օ-
գուտն և ուրիշին շահը . ասոր համար
նախնիք ունեցան ժողովներ , օրէնսգէտ-
ներ , մարդարէներ , մարտիրոսներ , որոնք
կը բարգաւաճէին զազգը , կը քարոզէին
լոյս և յառաջդիմութիւն և վերջապէս
գիտութեան և լուսոյ սերմը մարդուս
սրտին մէջ կը ցանէին գաղափարաց ա-
զատութիւն աւելի : Երեւելի հեղինակ-
ներ մարդկային սեռին ամենէն օգտա-
կար բանն գիտութիւնն գտած են , ո-
րով ալ և այլ տեսակ գրքեր հեղինա-
կած են տգիտութեան , նախապաշար-
մանց և մանաւանդ այնպիսի բաներու
դէմ որ իրենց մահացու թոյնը կը տա-
րածենք անզգայի կերպով և կը թունաւո-
րեն իրենց որսած ազգ-այսպէս մարդիկ
նոյն աշխատանքները և զոհողութեանց
շնորհիւր փրկուած են , որոնք յանձն
առած էին հայրենիքէ աքսորուիլ , բն-
տանիքէ զրկուիլ և աշատութիւնին
տուժելու Գաղափարաց ազատութիւնը
սի , տեսնենք ինչ է այս . ասի այն ձի-
քերէն մէկն է , զոր ամէն մարդ կա-
րող չէ ունենալ , և արդէն միշտ հա-
սարակութեանց կարծիքները սեղմեալ
են , նոյն մէջէն խիստ դժուարին և
հազուադէպ է ազատ գաղափարնե-
րու տէր մարդիկ գտնել . այն ազգերը
որ այսօր իրենց գիւտերովը և իրենց
աշխատութեամբը բարձր 'ի գլուխ կը
պանծան , ուրիշ ազգաց վրայ իբր տէր
կիշխեն իրենց ազդեցութեամբը , նո-
քա միմիայն այդ փառքը գաղափարաց
ազատութեամբը ստացած են . այ-
սօր Ամերիկացիք կարող են մինչև ան-
գամ իրենց դժգոհութիւնը կամ նա-
խագահին մէկ անհրաժեշտութիւնը յայտ-
նել , նորա դէմ խօսիլ համարձակ , գը-
րել ազատ և ձգել զայն իւր պաշտօնէն ,
վերջապէս խոսքս ամփոփելով կըսեմ
ազգ մը պայծառացնող , ազգ մը փայ-
լեցնող և ազգի մը ապագան բարուրդ
միակ միջոցն գաղափարաց ազատու-
թիւնն է . ասի ունենալու համար կըր-
թեալ ընտանիքներ և ազատ վարժա-
րաններ պէտք է , ասկէց ի գաւտ անկա-
րելի է ուրիշ միջոց խորհիլ :

Ասի դեռ մեր ազգին համար չ'է ,
ոչ պէտք եղած կրթեալ ընտանիքները
ունինք և ոչ ալ ըստ բաւականին ազատ
և բարեկարգ վարժարաններ : Կին
մը որչափ որ անուս և որչափ անփորձ
ըլլայ , նա կուզէ միշտ իւր զաւակը ա-
ռաքինի մեծցնել , կերպէր որչափ որ
կարելի է , նա իւր որդանին մէջ եղած
ժամանակ կը կրթէ , կը դաստիարա-
կէ զանի (թէպէտ և անկատար) , ո-
րով իր փափաքը իր իրձը միշտ վայր-
կեան առ վայրկեան շնու կը կարծէ ,
տղան մանկութեան հասակը խիստ
դառն կերպով 'ի անյունէ և անոր կը յա-
ջորդէ գաղափար կեանք , որ նուազ
պէճալի չէ : Ազգային վարժարանաց
դուրսիւնն գրեթէ ընտանեաց սխալ
դուրսեան հաւատարէ , նախ կը բըռ-
նանան տղուն վրայ , չեն ուզեր նորա
խօսիլը և նորա տգաղափարները , բար-
գել , կը գոցեն նորա լերանք , կը կու-
ցնեն նորա միտքը և կը քարացնեն նո-
րա սիրտը , վերջապէս նորա մէն մի
գեղեցիկ հանգամանքները և յատկու-
թիւնները միացնելով կենդանի դիտել
մը կը դարձնեն : Դիտել մը՝ ըսի , այո՛ ,
զի նա զուրկ կը գտնէ ինքզինքը այն
զմայելի բաներէն զորս զգայուն մարդ
մը միայն կրնայ զգալ , զգայուն մարդ
մը միշտ իր ճաշակը յառաջ կը տանի ,
կազմուածքն իւր զգացմունքը և կը մը-
շակէ իւր միտքը , կարող կըլլայ մինչև

ամպերը բարձրանալ , թռչիլ հոգ-
ւոյ թեթեւ թեթեւով , և ապալլ ին-
նալ անհուն տարածութեան մէջ նը-
ման այն կազմերուն որոց որչափ տաքու-
թիւն տաս , այնչափ օդին մէջ աւելի
մեծ 'ի շնոյ մը կը բռնեն : Այդ՝ տղան
ազգային վարժարանաց մէջ եղած կան-
խակալ կարծեաց հետեւելով ինքն ալ
ապագային անօգուտ անձ մը պիտի
ներկայանայ , գերի նախապաշարման
և զոհ տգիտութեան . մարդիկ նախա-
պաշարմունքէ ազատ մնալու համար
պէտք է միշտ ազատ և բարձր ուս-
մունքներ սորվին , ինչպէս , մաթէմա-
թիք , չիմի , ֆիզիք , պօթանիք , և այլն ,
և մանաւանդ անտիթօմի և ֆիզիոլոգի
որոնք կարող եղած են ամեն նախա-
պաշարմունք լուծել , գաղափարաց
և մանաւանդ աղկալանց ֆիզիոլոգի և
անտիթօմի սովորեցնելու անկարգ բան մը
համարած են , բայց ոչ , մարդիկ
միշտ հիւանդութեանց ենթակայ են ,
ուստի միշտ քիչ չափ տողջապահա-
կան կանոնաց պէտք է հետեւիլ . ա-
նտիթօմի մարդոց չէնք կը յայտնէ ,
անհատ մը որ չի գիտեր թէ ինք ինչ
բաներէ բաղադրուած է , ինչ բան է որ
զինքը առողջ կը պահէ , մանաւանդ
իւր խառնուածք որ խիստ կտրուկ է .
բայց կարգ մը մարդիկ անտեղի և ա-
նիմաստ խօսքերով չեն ներքեր որ առող-
ջապահութիւնն իրականութեան ուղի-
րի , եթէ ինչո՞ւ համար հոգեբանութեան
ըլլանք , անգործ և տառամեծալ խօսքեր
կը լսենք . և կարգ մը մարդիկ ալ կան
որ առանց և ոչ մէկ բանի վրայ գա-
ղափար ունենալու , կուզեն ամեն բանի
վրայ գաղափար յայտնել , որով իրենց
իմաստակութիւնը կը յայտնեն :

Ո՞ր ծնողը և դաստիարակը , դուք
կուզէք տղայ մը կամ աղջիկ մը մեծցը-
նել առանց ինքզինքնիդ և առանց դաշ-
խարհ գիտնալու , և ըստ ձեր սխալ
կարծեաց կը կարծէք թէ ձեր փափա-
քը կը լեցնէ , չէք ուզեր կենաց ամե-
նէն գաղտնի բաներն նմա իմացնել ,
և որ գլխաւորն է , առանց շանի ամուս-
նութեան մէջ եղած գաղտնեաց վե-
րահասու բնութեան , զանի աշխարհի կըն-
ծայէք , բայց մի կարծէք թէ նա
ձեր կամաց համաձայն պիտի մնայ ,
մարդու մէկ մասնաւոր տարիքը կու-
գայ որ ամեն գաղտնի բան կ'իմանայ
հետզհետէ , բնութիւնը զանի կը դըր-
դէ , ուր հակառակ դէպքեր նոյն
մէջ կը հակառակին , այս ժամանակ նո-
յն առաջնորդ մը պէտք է , և անի ալ
մայրն է . մայրն է որ նոյն պիտի
ճանչցնէ բարին ու չարն , չարէն խոր-
չեցնել և բարին հետեւցնել . նոքա
գուցէ բնականին ազդեցութեան կ'ու-
րանք , և ամենաբարեւ և ամենաստակալի
կերպով վերջացնեն իրենց կեանքը , և
զու մայր , ալ լայն , ողբալ , և աղաղակէ
սակայն ի զուր , այո՛ , ի զուր կը զգաս ,
բռնած ընթացքիդ վրայ , ի զուր կը
ցաւիս զաւակդ կորստեանը վրայ , և ի
զուր կը հեծես տղուդ . ցուրտ շիւղին
վրայ , նա յաւիտեանս կը ննջէ . . .
ասա այս ոտակալի հետեւութիւնը կու-
նենայ սեղմեալ գաղափարներու տէր
ծնողաց և դաժան դաստիարակաց ու-
նեցած ազդեցութիւնը :

Հիմա գանք մեր Ագապեան ազատ
վարժարանին , ասի կատարեալ յեղա-
փոխութիւն մ'է որ կը մարտնչի տգիտու-
թեան դէմ , կը հալածուի , կը պայա-
րակուի , բայց վերջապէս յաղթութեան
դըռն կանգնելով իւր հաստատութիւն-
նը կը գտնէ . նա ամեն մարդ և ամեն
ինչ կը զարմացնէ , կը հիացնէ և կապ-
չեցնէ , և վայրկեան մը ամենուն հե-

